

PROLOOG

Het licht van de witte hemel legt de wereld in zijn naaktste wreedheid bloot, zoals die zich aan Lazarus voor de grot moet hebben voorgedaan.

De vloer van geribbeld staal trilt onder de voeten van de priester. Hij houdt zich met één hand aan de reling vast en pareert tegelijkertijd de deining met zijn stok.

De grijze zee beweegt slaperig als een opbollend tentdoek.

De veerpont wordt voortbewogen door middel van een windas en twee stalen kabels die tussen beide eilanden gespannen zijn. De kabels komen druipend omhoog uit het water en verdwijnen er achter de boot weer in.

De veerman remt, de boeggolven spatten in schuimende stoten omhoog en de valreep glijdt ratelend over de betonnen steiger.

De priester wankelt als het voorschip tegen de fenders komt; zware bonzen weergalmen door de romp.

Hij is hier om de gepensioneerde koster Erland Lind te bezoeken, aangezien die de telefoon niet opneemt en niet, zoals anders, naar de adventsmis in de kerk van Länna is gekomen.

Erland woont nog achter de kapel van Högmarsö, in het kosterhuis van de kerkelijke gemeente. Hij is dement, maar wordt nog steeds betaald om het gras te maaien en om te strooien bij gladheid.

De priester loopt over de kronkelende grindweg en merkt dat zijn gezicht gevoelloos wordt in de koude lucht. Er is geen mens te zien, maar vlak voor de kapel is het gierende geluid te horen van een slijpmachine in het droogdok van de werf.

Nu kan hij zich niet meer herinneren welke Bijbelwoorden hij vanochtend heeft getwitterd, hij was van plan geweest er iets over tegen Erland te zeggen.

Tegen de sombere lapjes akkerland en de bosrand lijkt de witte kapel wel gebouwd van sneeuw.

Aangezien het godshuis in de winter gesloten is, loopt de priester meteen door naar de lage kosterswoning en klopt met de gebogen handgreep van zijn stok op de deur. Hij wacht even en stapt dan naar binnen.

‘Erland?’

Er is niemand thuis. Hij stampt zijn schoenen af en kijkt om zich heen. De keuken is rommelig. De priester pakt de zak met kaneelbroodjes op en zet die op tafel naast een aluminium bakvorm met oude etensresten: gebarsten aardappelpuree, opgedroogde saus en twee grijze gehaktballen.

De slijpmachine beneden bij het water verstomt.

De priester loopt naar buiten, voelt aan de deur van de kapel en kijkt dan in de open garage.

Er ligt een schep met aarde eraan op de grond. Een zwarte emmer zit vol met roestige muizenvallen.

Met zijn stok tilt hij de plastic hoes van de sneeuwplough, maar hij stopt wanneer hij in de verte geloei hoort.

Hij gaat weer naar buiten, naar de ruïne van het oude crematorium aan de bosrand. In het hoge onkruid staat de oven nog met zijn beroete schoorsteen.

De priester loopt om een stapel pallets heen en kan het niet laten om over zijn schouder te kijken.

Sinds hij op de veerpont is gestapt, heeft hij al een onheilspellend voor gevoel.

Er zit geen greintje vriendelijkheid in het licht vandaag.

Het eigenaardige geluid klinkt weer, dichterbij, als een kalf dat opgesloten zit in een metalen stal.

Hij blijft staan en maakt geen geluid.

Alles is stil, zijn adem komt dampend uit zijn mond.

De grond is modderig en aangestampt achter de composthoop. Tegen een boom staat een zak potgrond.

De priester wil naar de composthoop lopen, maar voor een metalen

pijp blijft hij staan. Die steekt een halve meter boven de grond uit en markeert misschien de erfgrans.

Hij leunt op zijn stok, werpt een blik op het bos en ziet een pad bedekt met naalden en sparappels die uit de bomen gewaaid zijn.

De wind gaat door de sparrentoppen, in de verte is een kraai te horen.

De priester keert terug, hoort het eigenaardige geloei onder zich weer en begint sneller te lopen. Hij passeert de crematoriumoven en het woonhuis, kijkt nog eens over zijn schouder en voelt dat hij naar huis wil, naar de pastorie, om met een detectiveroman en een glas whisky voor de haard te gaan zitten.

Een vieze politieauto rijdt vanuit de centrale delen van Oslo naar de buitenste ring. Het onkruid onder de vangrail trilt in de wind en een plastic zak vol lucht rolt zwevend de berm in.

Karen Stange en Mats Lystad hebben op de oproep van de meldkamer gereageerd, ook al zat hun dienst er eigenlijk al op, en zijn op weg naar de wijk Tveita.

Een tiental flatbewoners heeft geklaagd over vreselijke stank. De beheerder was er al naartoe gegaan om de afvalcontainers te controleren, maar die waren schoon. De lucht bleek uit een appartement op de elfde verdieping te komen. In de woning klonk zacht gezang, maar de eigenaar, Vidar Hovland, weigerde de deur open te doen.

De politieauto rijdt langs lage industriegebouwen.

Achter het prikkeldraad zijn vuilcontainers te zien, vrachtauto's en zoutdepots voor de winter.

De flats in de N kkves vei zien eruit alsof een enorme betonnen trap op zijn kant is gevallen en in drie stukken is gebroken.

Voor een bestelwagen met de tekst MORTENS SLEUTELSERVICE BV staat een man in een grijze overall naar hen te zwaaien. Hun koplampen verlichten hem en de schaduw van zijn opgestoken hand reikt tot enkele verdiepingen hoog op de gevel achter hem.

Karen stuurt naar de kant van de weg, komt langzaam tot stilstand, trekt de handrem aan, schakelt de motor uit en verlaat de auto samen met Mats.

De hemel is al bezig zich te sluiten voor de nacht. De lucht is koud. Er hangt sneeuw in de lucht.

De beide agenten geven de slotenmaker een hand. Hij is gladgeschooren, maar zijn wangen zijn grijs, zijn borstkas is plat en hij beweegt zich trillend en nerveus.

‘De Zweedse politie kreeg eens een noodoproep van het kerkhof – er lagen driehonderd lijken,’ grapt hij bijna onhoorbaar en lacht dan met zijn gezicht naar de grond.

De forse beheerder zit nog in zijn pick-up te roken.

‘Waarschijnlijk heeft die man een vuilniszak met visresten in de hal laten staan,’ mompelt hij en hij zwaait het portier open.

‘Dat zullen we hopen,’ antwoordt Karen.

‘Ik heb op de deur gebonsd en door de brievenbus geschreeuwd dat ik de politie zou bellen,’ zegt hij en hij schiet zijn sigaret weg.

‘Je hebt er goed aan gedaan met ons contact op te nemen,’ zegt Mats.

In veertig jaar hebben ze hier twee keer een dode gevonden, een op het parkeerterrein en een in de flat.

De beide agenten en de slotenmaker lopen achter de beheerder aan de portiek in en de verstikkende lucht komt hun meteen tegemoet.

Ze proberen allemaal niet door hun neus te ademen als ze in de lift stappen.

‘De elfde verdieping is favoriet,’ mompelt de beheerder. ‘We hadden een lastige uitzetting vorig jaar en in 2013 is er een appartement volledig uitgebrand.’

‘Op Zweedse brandblussers staat dat ze drie dagen voor de brand moeten worden getest,’ zegt de slotenmaker zacht.

Wanneer ze uit de lift stappen, komt er zo’n vreselijke stank op hen af dat ze allemaal een wanhopige blik in hun ogen krijgen.

De slotenmaker houdt zijn hand voor zijn neus en mond.

Karen houdt een oprisping tegen. Het is een soort voorschok voordat het middenrif in paniek raakt en de maaginhoud door de keel naar buiten duwt.

De beheerder trekt zijn trui over zijn mond en neus en wijst met zijn andere hand het appartement aan.

Karen loopt erheen, legt haar oor tegen de deur en luistert. Binnen is het stil. Ze belt aan.

De zachte melodie van de bel ebt weg.

Opeens klinkt er een zachte stem in het appartement. Het is een man die iets zingt of reciteert.

Karen bonst op de deur en de man zwijgt, maar begint dan opnieuw, heel voorzichtig.

‘We gaan naar binnen,’ zegt Mats.

De slotenmaker loopt naar de deur, zet zijn zware tas neer en trekt de rits open.

‘Horen jullie dat?’ vraagt hij.

‘Ja,’ antwoordt Karen.

De deur van een ander appartement wordt geopend door een klein meisje met licht, klitterig haar en wallen onder de ogen.

‘Gauw weer naar binnen jij,’ zegt Karen.

‘Ik wil kijken,’ zegt het meisje met een glimlach.

‘Zijn je papa en mama thuis?’

‘Dat weet ik niet,’ zegt ze en ze doet snel de deur dicht.

De slotenmaker gebruikt geen slotpistool, maar boort het hele slot eruit. Glanzend metaalslijpsel valt dwarrelend op de grond. Hij haalt de verwarmde delen van de cilinder eruit en stopt ze in zijn tas, hij wurmt de slotkast eruit en doet dan een stap naar achteren.

‘Wacht hier,’ zegt Mats tegen de beheerder en de slotenmaker.

Karen trekt haar wapen, terwijl Mats de deur openzwaait en roept: ‘Politie. We komen binnen!’

Karen kijkt naar het pistool in haar bleke hand. Een paar seconden lang is het zwarte metaal vreemd voor haar, de samengevoegde delen, de loop, het sluittoestel, de kolf.

‘Karen?’

Ze kijkt Mats aan, gaat met haar gezicht naar de deur staan, brengt het pistool omhoog en loopt met haar hand voor haar mond naar binnen.

Ze ziet geen vuilniszakken in de hal.

De stank moet uit de badkamer komen, of uit de keuken.

Het enige wat ze hoort, is het geluid van haar schoenen over de kunststof vloerbedekking en haar eigen ademhaling.

Ze loopt langs een smalle halspiegel de woonkamer in, ze scant snel de hoeken en kijkt uit over de chaos. Het televisietoestel is op de grond gesmeten, bloempotten met varens zijn aan diggelen gevallen, de bed-

bank met grote dekens staat schuin, een van de zitkussens is openge-sneden en de vloerlamp ligt op zijn kant.

Ze richt het wapen naar de gang, die naar de badkamer en de keuken leidt, laat Mats passeren en loopt dan achter hem aan.

Het kapotte glas knarst onder hun schoenen.

Er brandt een wandlamp, kleine stofdeeltjes zweven in het schijnsel. Ze blijft staan en luistert.

Mats opent de deur van de badkamer en laat even later zijn pistool zakken. Karen probeert naar binnen te kijken, maar de deur houdt het licht tegen. Het enige wat ze kan onderscheiden is een smoezelig dou-chegordijn. Ze zet een stap, leunt naar voren en duwt tegen de deur, zodat er een streepje licht over het badkamerbehang glijdt.

De wastafel is bebloed.

Karen huivert en meteen daarna hoort ze een stem achter zich. Het is een oude man die gedempt spreekt. Ze wordt zo bang dat ze kreunt terwijl ze zich snel omdraait en het pistool door de gang richt.

Er is niemand.

Vol adrenaline keert ze terug naar de woonkamer, ze hoort een lach en richt het wapen op de bank.

Daar kan iemand zich gemakkelijk achter verstoppen.

Karen begrijpt dat Mats iets tegen haar probeert te zeggen, maar zijn woorden dringen niet tot haar door.

Haar hartslag dreunt door haar hoofd.

Ze loopt langzaam naar voren, houdt haar vinger op de trekker, voelt dat ze trilt en geeft steun met haar andere hand.

Wanneer de oude man begint te zingen, begrijpt ze dat de stem uit de muziekinstallatie komt.

Karen loopt om de bank heen, laat het wapen zakken en kijkt naar de stoffige snoeren en een lege chipzak.

‘Oké,’ fluistert ze tegen zichzelf.

Op de klep van de stereo ligt een cd-doosje van het Instituut voor Taal en Volksverhalen. Een korte sequentie is in een loop gevangen en wordt telkens afgespeeld. Een oude man vertelt iets in een moeilijk verstaanbaar dialect, schiet in de lach en zingt dan iets – *Het is brui-*

loft op onze boerderij, met lege borden en gebarsten schalen – waarna hij zwijgt.

Mats staat in de deuropening, hij wenkt dat ze moet komen, hij wil dat ze doorlopen naar de keuken.

Het is nu bijna donker buiten, de gordijnen trillen een beetje in de warmte van de radiator.

Karen loopt achter haar collega aan de gang op, wankelt, zet de hand met het pistool erin tegen de muur.

De lucht is een walm van latrine en kadaver, zo verzadigd dat ze er tranen van in haar ogen krijgt.

Ze hoort dat Mats in korte, oppervlakkige stootjes ademt en ze concentreert zich om niet door de misselijkheid te worden overweldigd.

Ze loopt achter hem aan de keuken in en blijft staan.

Op het linoleum ligt een naakte persoon met een te groot hoofd en een bolle buik.

Een zwangere vrouw met een opgezwollen, blauwgrijze penis.

De vloer schommelt onder haar voeten en haar gezichtsveld krimpt.

Mats jammert zachtjes en zoekt steun bij de vrieskist.

Karen herhaalt bij zichzelf dat het van de schok komt. Ze begrijpt dat de dode een man is, maar de bolle buik en de gespreide bovenbenen deden haar denken aan een barende vrouw.

Ze voelt dat haar handen trillen als ze het wapen in de holster steekt.

Het lichaam bevindt zich in een vergevorderd stadium van ontbinding, grote delen zien er los en vochtig uit.

Mats loopt de keuken door en geeft over in de gootsteen, zodat er braaksel op het koffiezetapparaat spat.

Het hoofd van de dode lijkt wel een zwart geworden pompoen die rechtstreeks op de schouders is vastgedrukt, de kaak hangt los en het slokdarmhoofd en de adamsappel zijn door gassen van binnenuit door de vervormde mond naar buiten geduwd.

Er is een vechtpartij geweest, denkt Karen. Hij is gewond geraakt, heeft zijn kaak gebroken, is met zijn hoofd op de vloer terechtgekomen en overleden.

Mats geeft nog eens over en spuugt slijm uit.

In de woonkamer begint het lied opnieuw.

Karens blik gaat weer naar de buik, de gespreide benen en het geslachtsorgaan van de man.

Mats' gezicht is wit en bezweet. Ze wil hem gaan helpen, maar dan pakt iemand haar bij de benen vast, ze gilt van schrik en tast naar haar pistool, als ze ziet dat het het meisje uit het buurappartement is, dat is binnengekomen.

'Kind, je mag hier niet komen,' zegt ze buiten adem.

'Dat vind ik leuk,' zegt het meisje en ze kijkt haar met donkere ogen aan.

Karen voelt haar benen trillen als ze met het kind door het appartement loopt, de deur uit en het trappenhuis weer in.

'Niemand mag hier naar binnen,' zegt ze tegen de beheerder.

'Ik heb alleen even een raam opengezet,' antwoordt hij.

Karen wil eigenlijk niet terug naar het appartement, ze weet al dat ze hiervan zal dromen, dat ze 's nachts wakker zal worden en de wijdbeens liggende man voor zich zal zien.

Zodra ze de keuken binnenkomt, draait Mats de kraan boven de gootsteen dicht en hij kijkt haar met glimmende ogen aan.

'Zijn we klaar?' vraagt ze.

'Ja, ik wil alleen nog even in de vrieskist kijken,' zegt hij en hij wijst naar de bloederige handafdrukken rond de beugel.

Hij veegt zijn mond af, opent het deksel en buigt naar voren.

Karen ziet zijn hoofd terugveren en zijn mond gaat open zonder geluid.

Hij wankelt naar achteren en het deksel valt met zo'n klap dicht dat een koffiekopje op de keukentafel ervan rinkelt.

'Wat is er?' vraagt ze en ze loopt dicht naar de vrieskist toe.

Mats houdt zich aan de rand van het aanrecht vast, stoot een plastic plantenspuit om en kijkt haar aan. Zijn vernauwde pupillen lijken kleine druppeltjes Oost-Indische inkt en zijn gezicht is eigenaardig wit.

'Niet kijken,' fluistert hij.

‘Ik moet weten wat er in de vrieskist zit,’ zegt ze en tegelijkertijd hoort ze de angst in haar eigen stem.

‘Godallemachtig, kijk toch niet...’

Valeria's kwekerij in Nacka bij Stockholm

De schemering komt langzaam en de duisternis wordt pas zichtbaar als de drie kassen beginnen op te lichten als lampions van rijstpapier.

Eigenlijk besef je dan pas dat het avond is geworden.

Valeria de Castro heeft haar krullen in een paardenstaart gebonden. Haar laarzen zijn modderig en het rode gewatteerde jack is vies en spant om haar schouders.

Haar adem dampen en de lucht heeft een knapperige vorstgeur gekregen.

Ze is klaar voor vandaag en trekt haar werkhandschoenen uit, terwijl ze doorloopt naar het huis.

Op de bovenverdieping laat ze een bad vollopen en ze stopt haar vuile kleren in de wasmand.

Wanneer ze zich naar de spiegel keert, ziet ze dat ze een grote vieze vlek op haar voorhoofd heeft en een schram op haar wang van de braamstruiken.

Ze bedenkt dat ze nog snel iets aan haar haar moet doen en glimlacht scheef om haar eigen vrolijke gezicht.

Ze trekt het douchegordijn zo ver mogelijk open, steunt met haar hand tegen de betegelde wand en stapt in de badkuip. Het water is zo heet dat ze even wacht voordat ze zich er helemaal in laat zakken.

Ze leunt met haar achterhoofd tegen de rand, sluit haar ogen en luistert naar de druppels die met tussenpozen van de kraan vallen.

Joona komt vanavond.

Ze hebben ruzie gehad, dat was stom, ze was beledigd, maar het was maar een misverstand en dat hebben ze als volwassen mensen uitgepraat.

Ze doet haar ogen open en ziet de weerspiegeling van het water tegen het plafond. De kringen van de druppels verspreiden zich in snelle cirkels.

Het douchegordijn is weer dicht gegleden, zodat ze de badkamerdeur en het slot niet meer kan zien.

Het water klotst zacht wanneer ze een voet op de rand legt.

Ze doet haar ogen dicht en denkt weer aan Joon, ze merkt dat ze bijna in slaap valt en gaat rechtop zitten.

Valeria heeft het zo warm gekregen dat ze uit bad moet. Ze staat op en laat het water van haar lichaam lopen, ze kijkt in de spiegel om de deur te zien, maar het glas is beslagen.

Voorzichtig stapt ze uit de badkuip op de gladde vloer, ze pakt een badlaken en droogt zich af.

Ze duwt de badkamerdeur open, wacht even en kijkt de gang in.

De schaduwen op het behang zijn rustig.

Het is doodstil.

Ze is niet bang aangelegd, maar de tijd in de gevangenis heeft haar in bepaalde situaties waakzaam gemaakt.

Ze verlaat de badkamer en loopt met een dampend lichaam de koele gang door en de slaapkamer in. Het is nog niet helemaal donker, er hangen nog stroken doorschenen wolken in de lucht.

Ze pakt een schone slip van het kastje en trekt die aan, ze opent de kleerkast, haalt haar gele jurk eruit en legt die op het bed.

Er rammelt iets beneden.

Valeria's bewegingen stoppen abrupt.

Ze houdt haar adem in en staat doodstil te luisteren.

Wat kan dat geweest zijn?

Joon komt al over een uur en ze heeft een kruidige lamsschotel met verse koriander voorbereid.

Valeria zet een stap naar het raam en wil het rolgordijn neerlaten, als ze iemand naast de kas ziet staan.

Ze deinst naar achteren en verliest de grip om het koord, zodat het rolgordijn met een klap omhoogschiet.

Het koord wordt met een ratelend geluid opgewonden.

Snel doet ze het bedlampje uit en gaat weer bij het raam staan.

Er is niemand.

Ze weet bijna zeker dat ze een man heel stil aan de donkere bosrand heeft zien staan.

Hij was zo dun als een skelet en keek haar kant op.

De ruiten van de kas glimmen van de condens. Er is daar niemand. Ze kan zichzelf niet toestaan bang te worden in het donker, dat gaat gewoon niet.

Als er echt iemand stond, was het vast een klant of een leverancier, die weg is gegaan toen hij haar naakt voor het raam zag staan, denkt Valeria.

Het komt wel vaker voor dat ze bezoek krijgt na sluitingstijd.

Ze reikt naar haar mobiel, maar ziet dat die leeg is.

Haastig slaat ze de lange rode ochtendjas om zich heen en loopt de trap af. Na een paar treden voelt ze een koude tocht om haar enkels. Ze loopt door naar beneden en ziet dat de voordeur wijd openstaat.

‘Hallo?’ roept ze zacht.

Oude herfstbladeren liggen op de deurmat, ze zijn helemaal tot aan de plankenvloer gewaaid. Valeria steekt haar blote voeten in de rubberlaarzen, pakt de grote zaklamp van de kapstok en gaat naar buiten.

Ze volgt het pad naar de kassen, voelt aan de deuren en schijnt met haar zaklamp tussen de rijen planten.

De donkere blaadjes worden lichtgroen in het schijnsel. De schaduwen en weerspiegelingen glijden over de glazen wanden.

Valeria loopt om de verste kas heen. De bosrand is zwart. Het koude gras ritselt onder haar gewicht terwijl ze loopt.

‘Kan ik ergens mee helpen?’ vraagt ze hardop en ze schijnt op de bomen.

In het licht worden de stammen bleek en grijs. Verderop tussen de bomen sluit het duister zich. Valeria loopt langs haar oude kruiwagen en ruikt de geur van roest. Ze verplaatst de lichtkegel van de zaklamp voorzichtig van de ene stam naar de andere.

Het halfhoge gras lijkt onaangeroerd. Ze blijft op de bomen schijnen. Dieper tussen de stammen ziet ze iets op de grond. Het lijkt wel

een boomstam met een grijze deken eroverheen.

Het schijnsel van de zaklamp wordt zwakker, ze voelt haar hart harder slaan en de zaklamp trilt in haar hand.

Het lijkt wel of er een lichaam onder de deken ligt, een ineengedoken mens die een arm of misschien wel beide armen mist.

Ze moet de stof wegtrekken en kijken.

Het is doodstil in het bos.

Er knapt een dorre tak onder haar laars en opeens wordt het hele bos gevuld met wit licht. Het komt van achteren en beweegt zich zijwaarts, zodat de lange, smalle schaduwen van de bomen samen met de hare over de grond glijden.